

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.01.467>

JEL classification: Q01, G23, G28, O16, E61, H23

UDC: 330.3:336.02:504.03

Андрій ВИННИЦЬКИЙ

аспірант,

кафедра фінансів,

Національний університет «Львівська Політехніка», Україна

E-mail: Andrii.i.vynnytskyi@lpnu.ua

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМ ФІНАНСУВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

АНОТАЦІЯ

Вступ. У сучасних умовах економічної нестабільності, що посилюється глобальними викликами та наслідками війни, особливого значення набуває розробка ефективних механізмів фінансування сталого розвитку підприємств. Забезпечення балансу між економічною ефективністю, екологічною відповідальністю та соціальною справедливістю вимагає впровадження новітніх фінансових технологій, удосконалення інституційних підходів та залучення інвестиційних ресурсів.

Мета дослідження. Метою статті є аналіз теоретико-методологічних основ впровадження систем фінансування сталого розвитку вітчизняних підприємств та розробка моделей, що сприятимуть ефективному досягненню цілей сталого розвитку в національній економіці.

Методологія дослідження. У дослідженні використано системний підхід, методи моделювання і прогнозування економічних процесів, аналіз останніх наукових публікацій, а також розгляд чинників зовнішнього і внутрішнього середовища, які впливають на фінансування сталого розвитку підприємств.

Результати дослідження. У статті уточнено поняття «сталий розвиток», визначено його основні ознаки та чинники впливу на фінансування. Розроблено модель впровадження систем фінансування сталого розвитку підприємств, яка враховує особливості процесу сталого розвитку, специфіку підприємств як об'єктів моделювання, застосування інноваційних фінансових технологій та залучення інвестиційних ресурсів. Виявлено ключові бар'єри на шляху впровадження цих систем в Україні та обґрунтовано необхідність цифровізації процесів сталого розвитку.

Ключові слова: сталий розвиток; цілі сталого розвитку; чинники сталого розвитку; інвестиційні ресурси; системи фінансування сталого розвитку.

Вступ

Тенденції розвитку економіки України та її проблемні аспекти свідчать про наявність серйозних загроз для стабільного функціонування підприємств. Повномасштабне вторгнення росії в Україну відіграло неабияку роль і зумовило нагальну потребу у визначенні рішучих дій для того, щоб уникнути економічного колапсу. Саме тому, важливим практичним завданням сьогодні є розробка та впровадження унікальних фінансових

механізмів та інструментів, що спрямовані на ефективне забезпечення сталого розвитку. Насамперед, це повинно включати створення спеціалізованих фондів, які були б орієнтовані на фінансування сталого розвитку та досягнення його цілей. Віддаючи сьогодні належне науковим розробкам вітчизняних і зарубіжних вчених, слід зазначити, що важливі теоретико-методологічні та практичні питання у сфері фінансування сталого розвитку залишаються не вирішеними. Також існує нагальна об'єктивна потреба розширення

© Андрій Винницький, 2025

Отримано: 20.02.2025 р.

Рекомендовано до друку: 12.03.2025 р.

Опубліковано: 26.03.2025 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати: Винницький А. Теоретичні засади впровадження систем фінансування сталого розвитку. *Економічний аналіз*. 2025. Том 35. № 1. С. 467-474. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.01.467>

понятійно-категоріального апарату фінансування сталого розвитку, дослідження еволюції глобального інституціонального забезпечення сфери фінансування розвитку. У сучасних реаліях залишається актуальним питання діяльності установ ООН, національних політик фінансування програм сталого розвитку державами світу, встановлення тенденцій та закономірностей фінансування сталого розвитку. Існування значних потреб у фінансових ресурсах для цілей сталого розвитку та викорінення злиденності обумовлює необхідність розроблення концептуальних засад удосконалення фінансування сталого розвитку на національному та міжнародному рівнях

Проблематичні аспекти у теоретико-методологічних засадах та фінансуванні сталого розвитку вивчали такі науковці як Боголюбов В. [1; 2], Дзямулич М. [4], Кожухова Т. [5; 6], Литвин М. [7], Собіль О. [9], Степаненко Т. [10], Тарасенко І. [3], Харчук В. та інші. Високо оцінюючи внесок вітчизняних науковців, необхідно зауважити, що більшість приділяють увагу аспектам стимулювання сталого розвитку регіонів, але при цьому не приділяли достатньо уваги проблемам дослідження впровадження фінансування сталого розвитку загалом та його впливу на глобалізацію та цифровізацію економіки. Невирішеними та мало вивченими залишаються методи моделювання та прогнозування систем фінансування сталого розвитку. Нівелювання зростаючих загроз, які постають сьогодні, потребує створення механізму впровадження систем фінансування сталого розвитку підприємства, зважаючи на потреби ринку та з урахуванням цілей довгострокового соціального та екологічного розвитку. Сьогодні надзвичайно важливим є концепція сталого розвитку і набуває все більшого значення в управлінні підприємством. Вона передбачає створення такої системи управління, яка збалансовано узгоджує економічний, екологічний та соціальні напрями розвитку компаній.

Мета статті

Метою дослідження є аналіз теоретико-методологічних засад впровадження систем фінансування сталого розвитку вітчизняних

підприємств, та його практичної реалізації в контексті необхідності досягнення його цілей. Для досягнення обраної мети дослідження сформовано такі завдання:

- подати удосконалене визначення поняття «сталого розвитку»;
- дослідити методологічний підхід до оцінювання сталого розвитку;
- розробка моделі впровадження систем фінансування сталого розвитку підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження

Дослідження категорії «сталий розвиток» (англ. – sustainable development) вказує на те, що багато вчених досі не дійшли єдиного тлумачення цього поняття і жодне з них не стало загальноприйнятим. У словосполученні «сталий розвиток» абсолютна більшість науковців вважає, що це процес, який характеризується постійністю та неперервністю змін. У дослідженнях Вергун А. М. та Тарасенко І. О. [3] вказано, що в поєднанні з англійським «development», що перекладається як розвиток, еволюція, розширення, зростання, покращення, вдосконалення слово «sustainable», яке складається з двох частин – «sustain» (підтримувати, не давати можливості згаснути, перерватися, витримувати) та «able» (той, що має здатність), утворює словосполучення, яке має різне трактування в наукових колах. Також Харчук В. Ю. зазначала у своїх дослідженнях те, що така інтерпретація досліджуваного явища робить наголос на взаємозалежності бізнес організацій, суспільства та природного навколишнього середовища, наголошенні важливості на зміні філософії ведення бізнесу на більш гуманний, етичний та прозорий зсув фокусу з короткострокового успіху, базованого на добробуті акціонерів на довгострокову перспективу підвищуючи цінності стейкхолдерів, гармонізації економічного процвітання, захисті та ощадливому використанні ресурсів природного навколишнього середовища та соціальній справедливості тощо. Саме поняття «sustainable development» це не кінцева ціль, а послідовний процес [15, с. 155].

Термін «сталий розвиток» є офіційним українським відповідником англійського

терміну “sustainable development”, дослівний переклад якого з урахуванням контексту може бути “життєздатний” або “тривкий розвиток”, а розширене його тлумачення – самопідтримуваний розвиток [1, с. 16; 2].

На думку Степаненко Т. О. [10], сталий розвиток – це концепція управління підприємством, яка в умовах складності та багатофакторності зовнішнього середовища, обмеженості природних ресурсів, зростання ролі людського потенціалу передбачає вплив на нарощування економічного потенціалу підприємства та рівень соціального розвитку з одночасним забезпеченням природозберігальних технологій.

Боголюбов В. М. вважає, що сталий розвиток – це керований процес, основою керованості є системний підхід, який дає змогу моделювати сценарії розвитку з урахуванням стратегічної мети. Сталий розвиток виконує важливі загальносистемні цілі: задоволення потреб людини; прогресивне нарощування ресурсів (економічних, соціальних, природних); довгострокове забезпечення умов існування біосфери [1, с. 15].

Розглянувши вище наведені визначення, ми дійшли висновку, що сталий розвиток – це розвиток, в основі якого є системний підхід та сучасні фінансові технології, що дозволяють відносно точно моделювати різноманітні варіанти напрямків функціонування та управляти ними, а також прогнозувати їхні результати, і в кінцевому варіанті обрати найбільш оптимальний.

На думку вітчизняних вчених основними ознаками сталого розвитку вітчизняних підприємств є [4]:

- рівноважність та стійкість системи – здатність системи зберігати свою структуру та функціональність за зміни параметрів зовнішнього середовища;
- адаптивність та витривалість – можливість системи відновлювати функціональні якості за відхилення умов зовнішнього середовища від оптимальних;
- збалансованість показників (якісних та кількісних): зростання кількісних параметрів за одночасного збереження рівня якісних характеристик системи;
- стабільність – довгострокове підтримання досягнутого рівня розвитку;

- конкурентоспроможність – комплексна порівняльна характеристика підприємства, яка відображає його здатність конкурувати в ринкових умовах;
- екологічність – дотримання норм безпеки та екологічних вимог до обладнання та технологічного процесу виробництва.

Вважаємо, що сталий розвиток передбачає процес забезпечення зростання економіки в цілому, а також соціальної справедливості та екологічної збалансованості, що у свою чергу, зважає на потреби сучасного покоління та враховує можливість майбутніх поколінь задовільнити свої бажання. Звичайно, що варто зауважити, що в практичному аспекті фінансове забезпечення сталого розвитку залежить від різноманітних чинників, які впливають на його стимулювання. На нашу думку, до чинників впливу на фінансування сталого розвитку можна віднести як зовнішні, так і внутрішні (рис. 1).

Важливим сьогодні є і потенціал цифровізації, який активно розширився і еволюціонував за рахунок пандемії коронавірусу та повномасштабної війни в Україні. Вплив цифровізації став фундаментом, оскільки переваги її розвитку можуть бути використані не тільки як інструмент підвищення ефективності бізнес-процесів організацій, а також як спосіб забезпечення сталого розвитку. Значущим чинником також є і технологічний прогрес, що відкриває нові можливості для підвищення ефективності підприємств, але і водночас створює виклики для тих, що не встигають адаптуватися до зовнішніх змін. Використання підприємствами інноваційних технологій та методів у виробничому процесі, менеджменті та маркетингу передбачає підвищення продуктивності, оптимізувати витрати і збільшити конкурентоспроможність на ринку. Якщо ж підприємства відстають від технологічних новинок на ринку, то це може призвести до втрати конкурентних переваг.

На думку Кожухової Т. В., до джерел фінансування сталого розвитку відносять [5; 6; 13]:

- зовнішні ресурси (міжнародні державні ресурси та міжнародні приватні ресурси);
- внутрішні ресурси (національні державні ресурси та національні приватні ресурси);

- змішані (зовнішні та внутрішні) ресурси.

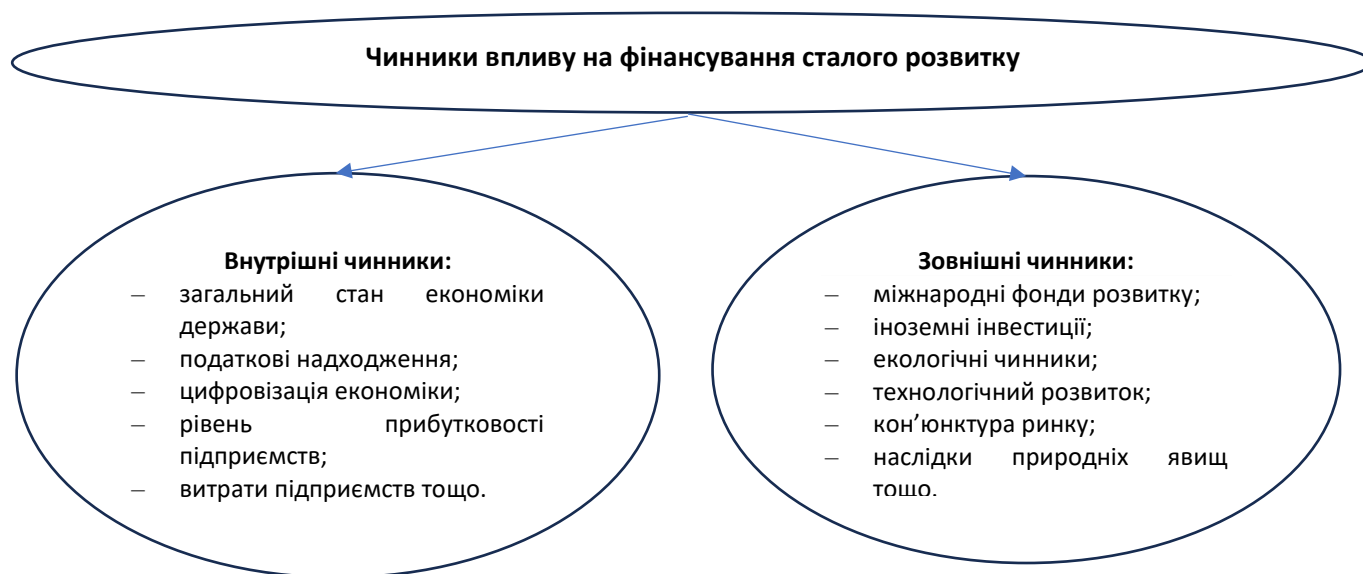

Рис. 1. Чинники впливу на фінансування сталого розвитку

Кожна категорія мобілізації фінансових ресурсів для фінансування сталого розвитку виконує свої функції за умови здійснення заходів щодо їх ефективного використання.

На наш погляд, основними ознаками сталого розвитку можна вважати:

- економічна стійкість (розвиток, що забезпечує зростання економіки, не піддаючи небезпеці майбутніх поколінь через вичерпання ресурсів або забруднення довкілля);
- соціальна справедливість (забезпечення рівних можливостей для всіх членів суспільства, враховуючи їхні потреби, права та інтереси);
- охорона довкілля (зниження негативного впливу на ресурси та екосистеми шляхом збалансованого використання ресурсів та застосування екологічно чистих технологій);
- взаємодія з усіма суб'єктами сталого розвитку (взаємовідносини з урядом, бізнесом і громадянами держави для спільного досягнення цілей сталого розвитку);
- забезпечення якості умов життєздатності людини (забезпечення усім без винятку громадянам доступу до освіти, охорони здоров'я, води, житла та інших базових потреб);

- збереження культурної спадщини (збереження та заохочення розвитку культурних та історичних цінностей суспільства).

Зазначені вище основні ознаки безпосередньо взаємодіють між собою, забезпечуючи основу для сталого розвитку, який забезпечує збалансований прогрес суспільства, не завдаючи шкоди природному середовищу та майбутнім поколінням.

На рис. 2 зображено стадії впровадження систем фінансування сталого розвитку підприємств, що є основним у реалізації цілей у цьому процесі.

До цілей фінансування сталого розвитку підприємств відносимо:

- економічне зростання, повна зайнятість та збільшення кількості робочих місць;
- відновлення гідного життя для всіх людей та забезпечення їхнього достатку;
- присутність інновацій та розвиненість інфраструктури, що у свою чергу, забезпечуватимуть економічний розвиток, добробут населення;
- забезпечення якості життя населення в освітній сфері, а саме рівного доступу до якісної освіти та сприяння життєвому навчанню для всіх.
- забезпечення миру та справедливості у суспільстві;

- міжнародне партнерство, їхніх фінансових ресурсів для досягнення цілей сталого розвитку.

Рис. 2. Стадії впровадження систем фінансування сталого розвитку підприємств (авторська розробка)

У свою чергу, цілі сталого розвитку охоплюють широкий спектр тем сталого розвитку важливих для компаній, таких як охорона здоров'я, освіта, зміна клімату та занепад довкілля, і в такий спосіб ці цілі здатні поєднати бізнес-стратегії з глобальними пріоритетами. Компанії можуть використовувати цілі сталого розвитку як всеохоплюючу основу для формування, посилення, інформування та звітування про свої стратегії, цілі та діяльність, що в свою чергу дозволить отримати переваги, зокрема [9; 14]:

1. Визначення майбутніх бізнес можливостей (цілі сталого розвитку окреслюють зростаючі ринки для компаній, які можуть запропонувати інноваційні рішення та сприяти трансформаційним змінам);

2. Посилення відносин між учасниками глобальних процесів та актуалізація, відповідно до темпу розвитку напрямків політики;

3. Суспільна та ринкова стабілізація (бізнес не може бути успішним у неплатоспроможному суспільстві. Інвестування в процес досягнення цілей сталого розвитку посилює ключові показники бізнес-успіху, що включають в себе наявність правових ринків, прозорих фінансових систем і вільних від корупції інституцій з якісним управлінням).

В Україні у процесі визначення цілей сталого розвитку, відповідних завдань та показників на довгострокову перспективу необхідно враховувати глобальні орієнтири розвитку, принципи сталого розвитку та суспільну думку щодо бачення майбутнього розвитку. Світовий досвід свідчить, що суспільний прогрес значною мірою залежить від підтримання балансу між цілями підтримки економічного зростання, конкурентоспроможності бізнесу, забезпечення екологічної безпеки та зменшення соціальної нерівності [9].

Висновки

Підсумовуючи наведене вище, вважаємо, що досягнення цілей сталого розвитку неможливо без міжнародного партнерства та бізнесу, а також без цифровізації. Великий, середній та малий бізнес безумовно повинен оптимізувати весь спектр виробництва, від постачання до розподілу, гарантувати виплату працівникам прожиткового мінімуму та забезпечення гідних умов праці, розвиток енергоефективного виробництва, зниження споживання води у регіонах із нестачею води та поліпшення утилізації відходів. У свою чергу

цілі сталого розвитку є корисними і для міжнародних партнерів, оскільки відбувається розширення ринку, об'єднання зацікавлених сторін, стабілізації ринків і сприяння прозорості фінансових систем. Наступними кроками для вітчизняного бізнесу повинні стати: порівняння цілей сталого розвитку із політикою міжнародних корпорацій та компаній, використання їхнього досвіду при розробці стратегії компанії, застосування цілі сталого розвитку при моніторингу та оцінці основних показників тощо. У подальших дослідженнях наша увага зосереджуватиметься на цифровізації та діджиталізації сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боголюбов В. М., Клименко М. О., Мельник Л. Г., Ракоїд О. О. Стратегія сталого розвитку : підручник / за ред. В. М. Боголюбова. Київ : ВЦ НУБІПУ, 2018. 446 с.
2. Боголюбов В. М., Прилипко В. А. Стратегія сталого розвитку. Херсон : Олді-плюс, 2009. 321 с.
3. Вергун А. М., Тарасенко І. О. Концепція сталого розвитку в умовах глобалізації. Київський національний університет технологій та дизайну. URL: <https://knutd.edu.ua/publications/pdf/Visnyk/2014-2/207-218.pdf>.
4. Дзямулич М. Фінансове забезпечення сталого розвитку регіону. URL: http://e-forum.lntu.edu.ua/index.php/ekonomichnyy_forum/article/view/425/416.
5. Кожухова Т. В. Стратегії фінансування сталого розвитку. Глобальні та національні проблеми економіки. 2014. № 2. С. 218–221.
6. Кожухова Т. В. Формування та трансформація глобальної системи фінансування сталого розвитку : монографія. Кривий Ріг : Видавець ФО-П Чернявський Д. О., 2017. 335 с.
7. Литвин М., Буримський Д. Теоретичні засади фінансування сталого розвитку в країнах Європейського Союзу. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2014. № 8. С. 128–139. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2014_8_15.
8. Організація Об'єднаних Націй. Документи. Саміт ООН по сталому розвитку 2015 р. 25–27 вересня. URL: <http://ec.europa.eu>.
9. Собіль О. І. Міжнародний бізнес як детермінант досягнення «Цілей сталого розвитку 2030». Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.
10. Степаненко Т. О. Теоретичні та методичні засади сталого розвитку підприємства. URL: https://econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/31_70_6/25.pdf.
11. Поліщук В. Г. Стимулювання сталого розвитку регіону : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.05. Луцьк : Луцький національний технічний університет, 2010. 24 с.
12. Фінансові інструменти сталого розвитку економіки : матеріали І міжнародної науково-практичної конференції (20 березня 2018 р.). Чернівці : Чернівецький національний університет, 2018. 240 с.

13. Кожухова Т. В. Формування та трансформація глобальної системи фінансування сталого розвитку. Кривий Ріг : Видавець ФО-П Чернявський Д. О., 2017. 335 с.
14. Цілі сталого розвитку 2016–2030. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>.

REFERENCES

1. Boholiubov, V. M., Klymenko, M. O., Melnyk, L. H., & Rakoid, O. O. (2018). *Strategy of sustainable development* (V. M. Boholiubov, Ed.). Kyiv: VC NUBIPU.
2. Boholiubov, V. M., & Prylypko, V. A. (2009). *Strategy of sustainable development*. Kherson: Oldi-Plus.
3. Vergun, A. M., & Tarasenko, I. O. (2014). Concept of sustainable development under globalization. Kyiv National University of Technologies and Design. <https://knutd.edu.ua/publications/pdf/Visnyk/2014-2/207-218.pdf>
4. Dziamulych, M. (n.d.). Financial support for regional sustainable development. http://e-forum.lntu.edu.ua/index.php/ekonomichnyy_forum/article/view/425/416
5. Kozhukhova, T. V. (2014). Strategies for financing sustainable development. *Global and National Problems of the Economy*, 2, 218–221.
6. Kozhukhova, T. V. (2017). *Formation and transformation of the global system of financing sustainable development* (Monograph). Kryvyi Rih: Publisher FOP Cherniavskyi D. O.
7. Lytvyn, M., & Burymskyi, D. (2014). Theoretical foundations of sustainable development financing in European Union countries. *Scientific Bulletin of Odesa National Economic University*, 8, 128–139. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2014_8_15
8. United Nations. (2015). *UN Sustainable Development Summit Documents*, 25–27 September. <http://ec.europa.eu>
9. Sobil, O. I. (n.d.). International business as a determinant for achieving the "Sustainable Development Goals 2030". Chernivtsi: Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University.
10. Stepanenko, T. O. (2020). Theoretical and methodological foundations of enterprise sustainable development. https://econ.vernadskyjournals.in.ua/journal_s/2020/31_70_6/25.pdf
11. Polishchuk, V. H. (2010). *Stimulating the sustainable development of the region* (Author's abstract of Ph.D. dissertation in Economics, specialty 08.00.05). Lutsk: Lutsk National Technical University.
12. Financial instruments for sustainable economic development: Proceedings of the I International Scientific and Practical Conference (March 20, 2018). (2018). Chernivtsi: Chernivtsi National University.
13. Kozhukhova, T. V. (2017). *Formation and transformation of the global system of financing sustainable development*. Kryvyi Rih: Publisher FOP Cherniavskyi D. O.
14. Sustainable Development Goals 2016–2030. (n.d.). <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>
15. Kharchuk, V. Yu. (2020). Genesis of the concept of "harmonious development of economic entities." *Management and Entrepreneurship in Ukraine: Stages of Formation and Development Problems*, 2, 154–168.

Andrii Vynnytskyi, PhD Student, Department of Finance, National University "Lviv Polytechnic", Ukraine

Theoretical framework for the implementation of sustainable development financing systems

Abstract

Introduction. In the current context of economic instability, exacerbated by global challenges and the consequences of war, the development of effective mechanisms for financing sustainable development of enterprises has become particularly important. Achieving a balance between economic efficiency, environmental responsibility, and social justice requires the implementation of advanced financial technologies, improvement of institutional approaches, and the mobilization of investment resources.

Purpose of the study. The purpose of this article is to analyse the theoretical and methodological foundations for implementing sustainable development financing systems in domestic enterprises and to develop models that will contribute to the effective achievement of sustainable development goals in the national economy.

Research methodology. The study employs a systematic approach, methods of economic modelling and forecasting, analysis of recent scientific publications, and examination of external and internal factors influencing the financing of enterprises' sustainable development.

Research results. The article clarifies the concept of "sustainable development," identifies its main characteristics and influencing factors on financing. A model for implementing sustainable development financing systems for enterprises is developed, taking into account the specificities of the sustainable development process, the particularities of enterprises as modelling objects, the application of innovative financial technologies, and the mobilization of investment resources. Key barriers to the implementation of these systems in Ukraine are identified, and the necessity of digitalizing sustainable development processes is substantiated.

Keywords: sustainable development; sustainable development goals; sustainable development factors; investment resources; sustainable development financing systems.

Cite as: Vynnytskyi, A. (2025). Theoretical framework for the implementation of sustainable development financing systems. *Economic analysis*, 35 (1), 467-474. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.01.467>